

Programma Groen-EOS Willebroek 2018

Deel 1 - 'Ruimte voor iedereen'

MOBILITEIT

Nabijheid zorgt voor bereikbaarheid

Het startpunt van een duurzaam mobiliteitsbeleid is een sterk ruimtelijk beleid. Als wonen en werken, winkelen, onderwijs en recreatie in elkaars buurt gebeuren, als belangrijke/veelgebruikte voorzieningen zich op plaatsen bevinden die goed bereikbaar zijn (of gemaakt kunnen worden) met duurzame modi (te voet, met de fiets of het openbaar vervoer), dan hebben we vanzelf veel minder (auto)verplaatsingen nodig om mobiel te zijn. Vanzelfsprekend haken mobiliteit en ruimtelijke ordening ineen. Kernversterking en het slim mengen van functies zijn dus tweelingen van een duurzaam beleid.

Het STOP-principe: meer dan mooie woorden

Het STOP-principe (eerst stappers, dan trappers, dan openbaar vervoer, en dan pas de privéwagen) staat vandaag in zowat alle beleidsnota's. Vaak leidt een gebrek aan heldere keuzes in de praktijk eerder tot een POTS-verhaal. Groen pleit daarom voor een heldere keuze voor voetgangers en fietsers:

- We kiezen voor **leefkwaliteit** als uitgangspunt, voor gebruikruimte in plaats van verkeersruimte. Gewoon "leefbaar" of "verkeersveilig" blijft ruim onvoldoende als de belevingskwaliteit niet voorop staat.
- We gaan uit van de meest kwetsbare weggebruikers, door de **kind-** en **seniorennorm** als uitgangspunt te nemen. Wat op maat is voor kinderen, senioren, jonge ouders met een kindwagen, is meteen aangenamer en veiliger voor alle buurtbewoners en weggebruikers. We kiezen natuurlijk ook voor integrale toegankelijkheid voor personen met een handicap.
- We kiezen voor een **snelheidsregime op maat**, uitgaande van het principe 0/20/30/50/70. In de kern van de gemeenten kiezen we voor ruime autovrije ("zone 0") en autoluwe zones (b.v. volgens het woonerfprincipe – "zone 20"). Zone 30 is de regel in alle woongebieden. 50 km/u wordt dan de uitzondering voor een beperkt aantal verbindingswegen binnen de bebouwde kom, 70 km/u op drukke ontsluitingswegen buiten de bebouwde kom.
- **Straten op mensenmaat:** Speelstraten zijn al langer vertrouwd in ons straatbeeld. De voorbije jaren doken er ook andere interessante experimenten op. Leefstraten zijn straten die tijdelijk (bijvoorbeeld gedurende één of enkele maanden) autovrij of autoluw gemaakt worden, om zo ruimte te maken voor groen, ontmoeting en samenleven. Schoolstraten zijn volledig verkeersvrij bij het begin en het einde van de schooldag. In een fietsstraat mogen fietsers de volledige breedte van de rijbaan (eenrichtingsverkeer) of de helft van de rijbaan langs de rechterzijde (tweerichtingsverkeer) gebruiken. Gemotoriseerde voertuigen mogen fietsers niet inhalen en maximum 30 kilometer per uur rijden. Fietsstraten duiken in meer en meer gemeenten op. Maar een nog veel ruimere toepassing is wenselijk, vooral op belangrijke fietsroutes en op plaatsen waar inhalen door auto's sowieso onwenselijk is. Ook extra sensibilisering en informatie rond het concept zijn nodig. Een speelweefsel is een netwerk dat alle informele en formele (speel)plekken omvat, en de routes die deze plekken verbinden. Een *kindlint* is een kindvriendelijke route in de wijk die speelplekken, scholen en andere kinderbestemmingen met elkaar verbindt.
- Investeer actief in een sterk netwerk van trage wegen, uiteraard voor recreatief gebruik, maar ook functioneel, om buurten, knooppunten of straten met elkaar te verbinden. Herwaardeer hiertoe

bestaande trage wegen, voorzie trage wegen bij nieuwe ontwikkelingen en investeer in “missing links”.

- We zorgen voor **kwalitatieve voetgangersinfrastructuur**, volgens de raadgevingen van het vademecum voetgangersvoorzieningen: voldoende breed, obstakelvrij, comfortabel, met voldoende rustpunten (zoals zitbanken) onderweg.
- Wie fietsers kwaliteit biedt, trekt hen ook aan. Voor **kwalitatieve fietsinfrastructuur** is het vademecum fietsvoorzieningen richtinggevend. We kiezen voor een maximale en toekomstgerichte invulling van de normen (door er bijvoorbeeld rekening mee te houden dat een stijging van het aantal fietsers ook om bredere fietswegen vraagt). Ook voldoende en kwalitatieve fietsenstallingen (in het centrum, aan haltes van openbaar vervoer, aan recreatievoorzieningen,...) zijn essentieel. We houden bij de aanleg van fietsinfrastructuur ook rekening met verschillende types van fietsen (dus ook bakfietsen, elektrische fietsen, fietsen voor personen met een handicap...)
- Kies voor **gemengd verkeer of een fietspad**? In zone 30 is gemengd verkeer de norm, in zone 50 is een aanliggend fietspad noodzakelijk, in zone 70 een vrijliggend fietspad. In zone 50 met druk en/of zwaar autoverkeer kan een vrijliggend fietspad toch aangewezen zijn, in zone 30 met druk en/of zwaar verkeer kan een aanliggend fietspad verkozen worden boven gemengd verkeer. Fietssnelwegen met zo weinig mogelijk onderbrekingen maken fietsen ook over langere afstanden aantrekkelijk. Maar ook voor korte verplaatsingen zijn comfortabele en veilige fietsroutes essentieel. Heel twijfelaars zullen de fiets van stal halen als ze zich vrij en veilig voelen op de openbare weg. Werk voor grensoverschrijdende routes samen met buurgemeenten, zodat fietswegen niet bij de gemeentegrens stoppen.
- We kiezen standaard voor de meest fietsvriendelijke oplossing: het **beperkt eenrichtingsverkeer** (fietsers mogen in de regel ook in tegenrichting door een eenrichtingsstraat) raakt meer en meer ingeburgerd, maar ook **rechtsaf door het rood** fietsen en in het algemeen verkeerslichten die doorstroming van fietsers bevorderen (zoals alle fietsers tegelijk groen) maken fietsen sneller en aantrekkelijker.
- De **elektrische fiets** blijkt meer en meer een gamechanger. Dankzij de elektrische fiets worden langere afstanden befietsbaar, zodat de fiets meer en meer een alternatief wordt in het pendelverkeer (zeker ook in landelijke gebieden waar het openbaar vervoer vaak tekort schiet) en ook voor meer groepen in de maatschappij haalbaar wordt. De gemeente kan de financiële drempel verlagen door een samenaankoop te organiseren. Bied niet alleen ruimte voor de "gewone" elektrische fiets (maximumsnelheid 25 km/u), maar ook voor *speed-pedelecs* waar ze verantwoord de ruimte kunnen delen met andere, tragere weggebruikers.
- Ook in Willebroek kunnen deelfietsen / huurfietsen vaak een goed alternatief voor de “laatste kilometer” vormen. Werk hiervoor samen met bijvoorbeeld Blue Bike (dat niet enkel meer met de NMBS, maar ook met de Lijn samenwerkt). Het Willebroekse station is een gedroomde uitvalsbasis voor fietsenverhuur en -herstellingen, zeker gezien haar ligging aan de fiets-o-strade van Sint-Niklaas naar Mechelen.
- **Ontmoedig sluipverkeer** want dat staat haaks op het veilige, aangename fietsgevoel. Door een goede categorisering van de wegen en een consequente inrichting afgestemd op de functie van de weg (verbindingsweg, ontsluitingsweg of erftoegangsweg). Circulatieplannen en tonnagebeperingen moeten ingezet worden om hardnekkig sluipverkeer tegen te gaan. Landelijke wegen die als sluipweg worden gebruikt, kunnen door een eenvoudige ingreep als een tractorsluis of een neerklapbaar paaltje waar enkel landbouwers een sleutel voor hebben, een veilige fietsweg worden.
- **Vrachtverkeer wordt uit woonstraten** geweerd door middel van een tonnagebepering. In steden hoeven grote vrachtwagens zich geen weg door het centrum wringen wanneer het distributiecentrum aan de rand is ingeplant. Goederen worden op bestemming gebracht via kleinere (elektrische)bestelwagens of cargofietsen. Ook kunnen leveringen en werfverkeer op bepaalde tijdstippen (bijvoorbeeld begin en einde van de schooltijden) geweerd worden.

Openbaar vervoer

De rechtstreekse rol van steden en gemeenten bij de ontwikkeling van het openbaar vervoer is beperkt. Toch hebben steden en gemeenten heel wat mogelijkheden om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen:

- De gemeente moet een actieve **lobbyrol** opnemen naar De Lijn en de NMBS bij het bepleiten van frequent en comfortabel openbaar vervoer, onder ander in het kader van de vervoersregio's. Betrek ook de reizigers actief bij het lokaal en regionaal openbaar vervoerbeleid.
- De gemeente moet ook een actieve lobbyrol opnemen met betrekking tot de **invulling van het leegstaande station** in Willebroek. Daarnaast moet ook worden herbekeken of een **treinhalte in Blaasveld** geen grote meerwaarde zou betekenen. Mensen uit die buurt gebruiken logischerwijze veel minder de trein omdat het station van Willebroek - over de brug dan nog - te veraf gelegen is.
- Stiptheid is één van de belangrijkste bekommernissen van reizigers. We kiezen als wegbeheerder voor **doorstromingsmaatregelen** in het voordeel van het openbaar vervoer, bijvoorbeeld door verkeerslichtenbeïnvloeding. Denk aan voorkeursbehandeling bij verkeerslichten voor bussen, of...
- We zorgen voor **comfortabele, voor iedereen toegankelijke haltes** en investeren in **aantrekkelijke stations- en halteomgevingen**. We maken het overstappen zo snel en eenvoudig mogelijk.
- Als de gemeente de bus aantrekkelijker willen maken, kunnen tarieven voor inwoners of op het eigen grondgebied goedkoper maken via het **derdebetalersysteem** van De Lijn. Daarbij neemt de lokale overheid als derde partij de kosten volledig of gedeeltelijk voor haar rekening.
- Ook in de deelgemeenten moet worden gestreefd naar een maximale dekking van de vervoersvraag voor het openbaar vervoer. We kiezen daarnaast voor een **slim combinatiebeleid ("het dorp als multimodale hub")**, waarbij we streven naar goed bediende haltes in kernen met oplossingen op maat voor de "laatste kilometer": goede fietsvoorzieningen; groene shuttles autodelen; de gemeente als voortrekker bij oplossingen voor collectief vervoer op maat; de organisatie van een *Pick Up Community* (PUC) waarbij inwoners die tijdens hun rit langs één van de verkeersknooppunten rijden, hun rit (met de eigen of de gedeelde wagen) kunnen delen. Deze PUC krijgt ook een digitale aanvulling zodat vraag en aanbod via een digitaal platform kunnen gelinkt worden;...

Autodelen

Autodelen boomt wereldwijd. Naast klassiekers als Cambio zien we ook heel wat alternatieve systemen opduiken, denk maar aan *Poppy*. De diversiteit aan deelsystemen biedt ruimte voor een autodeelbeleid op maat van onze gemeente.

- We bieden als gemeente **ruimte voor verschillende vormen van autodelen**, op maat van de gemeente en de buurt. Het meer klassieke model gaat uit van eigen auto's van de organisatie, met telkens een vaste standplaats voor de auto. Daarnaast heb je een model van "Free-floating", waarbij je de auto binnen een bepaald gebied mag achterlaten. Er zijn ook systemen van particulier autodelen, waarbij mensen hun auto delen met anderen. En ten slotte zijn er ook online platforms waardoor particulieren hun auto's kunnen verhuren (peer-to-peer).
- De gemeente kan een **actieve rol** spelen om het autodelen te promoten: informatie voorzien; aanbieders actief aanspreken; standplaatsen voorzien (gratis of voordeeltarief); ter beschikking stellen van auto's uit het gemeentelijke wagenpark.
- We maken van autodeel-standplaatsen volwaardige **Mobipunten**. Die maken het inwoners en bezoekers gemakkelijker om verschillende vervoerswijzen te combineren. Mobipunten zijn knooppunten voor verschillende vervoerswijzen op buurtniveau. Zij bestaan uit enkele

parkeerplaatsen voor autodelen, fietsparking en een nabije halte van openbaar vervoer. Een mobipunt kan zowel in een woonbuurt, als op een bedrijventerrein ontwikkeld worden. Doel is dat iedereen op elk moment de meest efficiënte vervoerswijze kan kiezen. Een mobipunt brengt de verschillende vervoersmodi samen. Door bijkomende functies te voorzien, kan je het punt nog aantrekkelijker maken.

Parkeerbeleid

Duurzaam parkeerbeleid vormt het sluitstuk van een duurzaam mobiliteitsbeleid. Publieke ruimte is te schaars om zomaar aan de auto op te offeren.

- Een **slim betalend parkeerbeleid** helpt de schaarste in centra beheren. Dat gratis parkeren of overvloedige parkeercapaciteit nodig is voor de detailhandel, blijkt niet op te gaan. Park + rides die via vlot openbaar vervoer, shuttles en/of deelfietsen met het centrum verbonden zijn kunnen een alternatief bieden voor langparkeerders.
- We kiezen voor **gedeeld ruimtegebruik**. Een parking van een supermarkt kan 's avonds gebruikt worden voor de sporthal, het cultuurcentrum of bewonersparkeren. Autoparkeerplaatsen kunnen in de zomer tijdelijk plaats ruimen voor terrassen of fietsparkeermatten.
- De belangrijkste parkeernorm is de **fietsnorm**: een verplichting om bij nieuwbouw ook in meergezinswoningen goede stalplaatsen voor fietsen te voorzien, maakt de fiets de meest evidente keuze. Een goed parkeerbeleid is ook fietsparkeerbeleid.
- Een keuze voor hoge parkeernormen voor auto's (met als argument dat zo auto's van de weg worden gehaald) bestendigt enkel de positie van de auto: hoe meer parkeerplaatsen, hoe meer auto's en hoe groter de autodruk. Hoe ontsnappen aan deze vicieuze cirkel? **Garage Swap** kan een antwoord bieden: een aantal van de dure ondergrondse parkeerplaatsen bij nieuwe projecten schrappen en met een deel van de kostenbesparing een aanbod van deelauto's, deelfietsen, stimuli en begeleiding voorzien. Daarnaast gaat de voorkeur naar lage parkeernormen (bij voorkeur geformuleerd als maximumnormen) en geclusterd bewonersparkeren (buurtparkings om het parkeren uit de straten te weren).
- Ondergrondse parkeergarages zijn geen toekomstgerichte keuze. Ze trekken auto's aan tot in het hart van stad of gemeente en kosten veel geld. Bovendien is het moeilijk er in de toekomst een nieuwe bestemming aan te geven. In onze gemeente kan een uitbreiding van de parkings Schholweg en Oude Post wel een uitweg bieden voor het verkeerssluw maken van het handelscentrum en de markt dus autovrij te maken.
- We ondersteunen dialoog en verbinding, waarbij buurtbewoners maar b.v. ook ondernemers elkaar kunnen vinden om parkeerruimte efficiënter te gebruiken en zo de parkeerdruk te verminderen. Onder andere via apps als Share My Park kunnen vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd.

Verkeersveiligheid

Een mobiliteitsbeleid dat inzet op leefkwaliteit en dat de **zachte weggebruiker centraal** plaatst, staat garant voor een grote verkeersveiligheid. De lokale overheid kan extra inzetten op verkeersveiligheid:

- Een **consequent handhavingsbeleid**. Maak van verkeersveiligheid een prioriteit in het veiligheidsplan van de politiezone. Besteed daarbij vooral aandacht aan die verkeersovertredingen die de veiligheid van fietsers en voetgangers het meest in gevaar brengen. Politie die zichzelf te voet of met de fiets verplaatst, heeft ook meer inzicht in en begrip voor de positie van zachte weggebruikers (zie ook het hoofdstuk 'Veiligheid').

- We maken van verkeersveiligheid het **topcriterium** bij het kiezen van **prioriteiten in herinrichting** van wegen (wegwerken van lokale “zwarte punten”), met bijzondere aandacht voor schoolomgevingen en andere kindbestemmingen.
- Een actief **sensibiliseringsbeleid is noodzakelijk**. Zet alle middelen in, ook de sociale media.
- **Gevaarlijke gewestwegen op ons grondgebied met onder andere onveilige fietspaden:** op initiatief van de gemeente kunnen er "kleine" of "voorlopige" veiligheidsmaatregelen genomen worden via de "provinciale commissie voor de verkeersveiligheid" (PCV) die hiervoor een apart budget heeft en dat via inspraak door de gebruikers - de fietsers zelf dus - kunnen worden gevoed.
- We ontwerpen wegen daarom zo dat de kans op ongevallen minimaal is en dat bij gebeurlijke ongevallen de gevolgen zo licht mogelijk ('vergevingsgezind'). Zeker voor zachte weggebruikers moet de ontwerp kwaliteit omhoog. Bomen langs de weg zijn ook vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid zeker geen bezwaar, integendeel: ze werken snelheidsmatigend en kunnen mits ze gezond en goed onderhouden zijn - de fiets- en voetpaden afschermen.
- Bij **wegwerkzaamheden** wordt vaak onvoldoende rekening gehouden met zachte weggebruikers en openbaar vervoer. De gemeente besteedt hier dus best extra aandacht aan, niet enkel in lastenboeken maar ook bij de dagelijkse opvolging op het terrein.

RUIMTELIJKE ORDENING

Duurzaam ruimtelijk beleid vertrekt van een helder kader

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) biedt gemeenten de kans om zelf een **lokaal beleidsplan** op te maken, zonder dit te verplichten. Groen pleit ervoor dat gemeenten die handschoenen opnemen en de stap zetten naar een echt **duurzaam ruimtelijk beleid**. Daarbij vertrekken we vanuit een aantal krachtige principes:

- We beschermen de **open ruimte** en kiezen in functie hiervan voor **kwalitatieve kernversterking en verdichting**. Basisvoorzieningen (winkels...) en openbaar vervoer moeten nabij en makkelijk bereikbaar zijn.
- We kiezen maximaal voor **verweving van functies** en voor **efficiënt ruimtegebruik**.
- Ruimtelijk beleid staat niet op zichzelf, maar heeft een **nauwe link met mobiliteit, klimaatbeleid, natuur en milieu, economie,...** Stem planning en beleid in al deze sectoren goed op elkaar af.
- We vertrekken altijd van **bestaande kwaliteiten en eigenheid** van het landschap in en tussen Willebroek, Blaasveld, Tisselt, Heindonk en Klein-Willebroek.

Het ruimtelijk rendement verhogen

Om te vermijden dat we steeds bijkomende **open ruimte** moeten aansnijden, is het noodzakelijk om het **ruimtelijk rendement te verhogen door de bestaande ruimte efficiënter te gebruiken**. Dat kan onder andere door:

- **Intensivering van het ruimtegebruik** (bijvoorbeeld door plaatselijk hoger te bouwen - één verdieping bovenop eengezinswoningen, sporthal of supermarkt maakt al een groot verschil – of compacter wonen,...). Een **activeringsheffing** op onbebouwde bouwgronden verkleint de behoefte om elders open ruimte aan te snijden.
- **Verweving van functies**. In het verleden ging het ruimtelijk beleid te vaak uit van strikte functiescheiding. Dat leidde onder andere tot een grote mobiliteitskost. Beter is uit te gaan van verweving van functies waarbij **wonen, werken, recreatie, onderwijs,... veel meer in elkaars buurt** kunnen plaatsvinden. Functies scheiden is de uitzondering, bijvoorbeeld als een bepaalde economische activiteit voor te veel overlast zorgt. Functies mengen zorgt vaak net voor een meerwaarde: zo zorgt wonen boven winkels dat een winkelstraat 's avonds geen dode buurt wordt. En als er werkgelegenheid gecreëerd wordt in de gemeente, hoeft er geen nieuwe KMO-zone aangesneden te worden in het buitengebied.
- **Combineren en delen**. Turnzalen, speelplaatsen en refters van scholen na de uren laten gebruiken door buurtbewoners en het verenigingsleven spaart ruimte en versterkt de inbedding van de school in de wijk. Een supermarktparking kan 's avonds perfect gebruikt worden als buurtparking of parking voor een nabijgelegen sporthal.
- **Hergebruik**: concepten als brownfield-ontwikkeling en herbestemming van in onbruik geraakte gebouwen (zoals ongebruikte kloosters, pastorieën en kerken (zie verder ook hier), leegstaande bedrijfsgebouwen en handelspanden in woongebieden) laten toe om aan bestaande ruimtes een nieuwe toekomst te geven. Kies om **leegstand te bestrijden** zowel voor een stimuleringsbeleid als voor een sturend fiscaal beleid. Het stimuleringsbeleid kan bestaan uit het actief zoeken naar partners voor de invulling van leegstaande panden. Waarom zou de gemeente zelf ook niet de ontwikkeling in handen nemen van bepaalde strategische

projecten. Een sturend fiscaal beleid betekent dat de gemeente gebruik maakt van een leegstandsheffing, die best progressief oploopt als een gebouw langer leegstaat.

- **Tijdelijke invulling:** een terrein dat voor lange tijd braak ligt of een leegstaand gebouw, kan in tussentijd gebruikt worden, bijvoorbeeld als tijdelijk buurtpark, voor moestuinen, stadslandbouw of als tijdelijk speelterrein.

Kiezen voor kwalitatieve kernversterking

Kernversterking en verdichting zijn belangrijk om de open ruimte te vrijwaren. Voorwaarde is wel dat ze **kwalitatief en doordacht** gebeuren.

- We leggen de focus **op de juiste plaatsen:** niet elke concentratie van bewoning komt in aanmerking. Kernversterking en verdichting zijn vooral aangewezen op plaatsen die **goed ontsloten** zijn met het openbaar vervoer (of waar op zijn minst een goede ontsluiting mogelijk is) en met een hoog voorzieningenniveau.
- De VITO-studie Ontwikkelingskansen op basis van knooppuntwaarde en nabijheid voorzieningen biedt hiertoe interessante aanwijzingen. Een oude verkaveling vlakbij de kern verdichten (en indien nodig verouderde verkavelingsvoorschriften opheffen of vervangen) is een goed idee, voor een verkaveling ver van het centrum is dat niet het geval.
- Functies die veel volk aantrekken, worden enkel toegelaten in de nabijheid van openbaar vervoer. Harde infrastructuur (zoals snelwegen, viaducten en spoorwegen) die druk bewoonde gebieden doorkruist, wordt naar buitenlands voorbeeld best overbouwd of ingekapseld in een groene buffer. Deze “overbouwing” zorgt er ook voor dat ze geen barrière meer vormen tussen wijken.
- Werk **op maat van de omgeving**. Hoger bouwen is op heel wat plaatsen mogelijk en wenselijk, een algemene “verappartementisering van het platteland” niet. Hou rekening met de draagkracht van de omgeving en werk met respect voor bestaand erfgoed.
- Verdichting kan ook bestaan uit een keuze voor rijwoningen met kleinere privéterreinen (en voldoende gedeelde en publieke groene ruimte). Het bewaken van de **beeldkwaliteit** van een bepaald gebied kan via een beeldkwaliteitsplan. Dit plan is geen strikt juridisch ontwerp maar een instrument om bouwprojecten of de aanleg van openbare ruimte te toetsen aan enkele kwaliteitscriteria die iedereen ten goede komt.
- We kiezen voor **diversiteit in woontypes**. Variatie, ook in bouwhoogte, kan ruimtelijk aantrekkelijker zijn dan het creëren van één “Atlantikwall”. Kiezen voor een diversiteit aan woontypes, bijvoorbeeld via een “woontypetoets” zorgt ook voor een gezonde mix in de bevolkingssamenstelling, waarbij bijvoorbeeld zowel alleenstaanden, jonge gezinnen met kinderen als oudere koppels aan hun trekken komen. Een andere mogelijkheid is om zoals bijvoorbeeld Boechout te werken via een RUP meergezinswoningen.
- Combineer verdichting met het voorzien van de nodige **publieke ruimte, water en groen**. Dat kan bijvoorbeeld door “ontpitting”, het vrijmaken van binnenruimtes om daar publieke ruimte te voorzien, zoals nu gebeurt aan de bibliotheek. Om te garanderen dat verdichting effectief een meerwaarde vormt voor de omgeving, bieden stedenbouwkundige lasten, opgelegd aan de ontwikkelaar, een oplossing. Dat kan zowel in natura (door bij een geplande ontwikkeling ook een aantal extra verplichtingen op te leggen, bijvoorbeeld over de aanleg van gemeenschapsvoorzieningen of publiek groen) als financieel (waarbij de overheid de middelen zelf investeert in de directe omgeving).
- Het IVA Innova van de gemeente Willebroek - een gemeentelijk intern verzelfstandigd agentschap - koopt en verkoopt in samenwerking met de gemeente onroerend goed. Het gaat onder meer over het verwerven van gebouwen en grond voor openbaar en strategisch nut in de projectgebieden “Willebroek Morgen” en “Willebroek Noord” en is dus hét instrument om hiermee als bestuur aan de slag te gaan.

De ruimtelijke verrommeling aanpakken

Ruimtelijke ordening vertrekt niet van een wit blad. De **ruimtelijke wanorde keren** in één legislatuur is onmogelijk. Wel kunnen we als bestuur de nodige stappen zetten om de tanker te keren.

- De open ruimte is vandaag veel te versnipperd. We zetten in op ontsnippering door verbindingen tussen open ruimte te herstellen.
- Ook **zonder woonuitbreidingsgebieden aan te snijden** is er nog meer dan genoeg ruimte om aan huidige en toekomstige woonnoden te voldoen. Via ruimtelijke uitvoeringsplannen kan de gemeente actief slecht gelegen of overstromingsgevoelige woonuitbreidingsgebieden omzetten in open ruimte. Ook voor sommige slecht gelegen woongebieden kan een bestemmingswijziging aan de orde zijn. Instrumenten als planologische ruil en verhandelbare bouwrechten bieden mogelijkheden om hierbij planschade te vermijden of te beperken.
- Open ruimte staat ook meer en meer onder druk door de aanwezigheid van heel wat constructies en functies die er eigenlijk niet thuishoren. De "**vertuining en verpaarding**" van het platteland zijn ondertussen een begrip geworden. We kiezen voor een tweesporenbeeld: enerzijds een **restrictief vergunningenbeleid** om verdere verrommeling tegen te gaan, anderzijds een beleid dat **slim op opportuniteiten inspeelt** om bestaande verrommeling terug te draaien. Op termijn kan zonevreemdheid zo uitdoven: ofwel zijn functies perfect in de omgeving inpasbaar en worden ze geregulariseerd, ofwel doven ze na verloop van tijd uit.

Meervoudig gebruik van de open ruimte

Open ruimte is multifunctioneel, maar het medegebruik gebeurt met **respect voor de draagkracht van het gebied**. Prioriteit moet gaan naar de hoofdfuncties landbouw, natuur, bos en water.

- We verhogen de belevingsruimte van plattelands-elementen door actief te werken aan **allianties tussen landbouw, natuur, duurzaam toerisme / (zachte) recreatie met respect voor de draagkracht, ...** Zo kunnen we ook heel wat economische kansen benutten. Duurzame plattelandsontwikkeling betekent dat we in het gebied met landelijke kenmerken het bestaande culturele erfgoed behouden, natuur en landschap bewaren of ontwikkelen, en het sociale, economische en culturele leven versterken.
- Erfgoedlandschappen zorgen voor een ruimtelijke verankering van het lokaal (landschappelijk, bouwkundig of archeologisch) erfgoed in een RUP. Na creatie van een erfgoedlandschap, kan er beroep gedaan worden op financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid.
- Landbouw heeft de functie om op milieu- en diervriendelijke wijze te zorgen voor de productie van kwaliteitsvol voedsel. Maar **landbouw** moet ook verder **diversifiëren** in het kader van plattelandsontwikkeling: energieopwekking, zorgboerderijen, hoevetoerisme, medebeheer van natuurgebieden, toerisme, voedselvoorzieningen: korte ketenverkoop, voedselteams.
- We willen landbouwers actief laten meewerken aan het behoud, beheer en verbetering van de kwaliteit van het platteland. We stimuleren landbouwers om in te tekenen op de **milieubeheersovereenkomsten** met de Vlaamse overheid (Zie ook het hoofdstuk 'Voeding en landbouw')
- Meervoudig gebruik van de open ruimte mag niet betekenen dat "hardere" functies de "**zachtere**" functies domineren of verdringen. Geef **voldoende ruimte aan "vrije" natuur**.
- In erosiegevoelige gebieden is er nood aan een **erosiebestrijdingsbeleid**: kleinschalige erosiebestrijdingswerken als erosiepoelen, buffergrachten en kleine bufferbekkens, aangepaste landbouwtechnieken, voorzien van voldoende bos, beplanting of grasland,....

- **Toerisme** kan één van de dragers worden van een aangepaste **streekontwikkeling** van de meer landelijke gebieden en kernen. Denk hierbij aan het beheer van bossen, natuur, landschappen, maar ook erfgoed in combinatie met lokale economische ontwikkeling, zoals streekeigen producten en evenementen die aansluiten bij de eigen identiteit van een streek, wandel- en fietspaden, ruteroutes, sport, recreatief medegebruik, verblijfsrecreatie, horeca.

Groene en blauwe aders

Water en groen binnenbrengen in de gemeente verhoogt de leefkwaliteit, maakt kwalitatieve kernversterking mogelijk, brengt in tijden van klimaatopwarming ook de nodige koelte tot in het centrum van de stad of gemeente (als antwoord op het stedelijk hitte-eiland) en vermindert het risico op overstromingen.

- Het **lobbenstadmodel** combineert compacte lobben met groene en blauwe vingers die tot in de kern van de gemeente doordringen.
- We passen de **groennorm** toe. Die stelt dat iedereen recht heeft op de aanwezigheid van voldoende, bereikbaar en beleefbaar groen. Nog belangrijker dan de totale oppervlakte groen is het ontwikkelen van een **netwerk aan groene ruimten**, evenwichtig verspreid over de oppervlakte van de stad of gemeente. Daarbij gaat het zowel om de aanwezigheid van groen op buurt- en wijkniveau als die van grotere gebieden (bossen, natuurgebieden,...) op fietsafstand. Voor meer details over de groennormen, zie ook het hoofdstuk 'Natuur en milieu'.
- Geef **water weer meer ruimte** door grachten open te gooien, wadi's te voorzien,... (zie ook het hoofdstuk 'Natuur en milieu').
- **We vergroenen gebouwen met groendaken en gevelgroen** voor isolatie, verkoeling en buffering. We maken het bijvoorbeeld héél gemakkelijk om geveltuinen aan te leggen, door waar er voldoende plaats is op het trottoir de vergunningsplicht af te schaffen en te vervangen door meldingsplicht.
- **We beperken de verharde oppervlakte**, ook om het overstromingsgevaar te beperken. Dit kan onder andere via het vergunningsbeleid (beperken verharding (voor)tuinen) en een sturend fiscaal beleid (belast bedrijven onder andere in functie van de hoeveelheid verharde oppervlakte).
- Groenblauwe **dooradering** is niet enkel van belang in de gemeentekernen, maar ook van buitengebied: **bomenrijen, houtkanten, poelen, ecologisch ingerichte beekranden,...**

Kwaliteit van de publieke ruimte

De **publieke ruimte kan beter** ingevuld worden.

- **Kindvriendelijke ruimte** is kwaliteitsvolle ruimte. Kindvriendelijkheid is daarom een centraal aandachtspunt bij alle ruimtelijke planningsinstrumenten. De gemeente werkt aan een "speelweefsel", een netwerk van formele kindvoorzieningen (speelterreinen, speelbossen, jeugdlokalen...), informele kindvoorzieningen (woonstraat, plein, groene ruimte, bibliotheek,...) en verbindingen tussen die voorzieningen.
- We maken de straten en pleinen voor iedereen toegankelijk, ook voor **ouderen, mensen met een rolstoel, slechtzienden,...**
- We creëren **meer publieke ruimte**, bijvoorbeeld door pleinen die nu louter als parkeerplaats worden gebruikt te recupereren op de auto.
- **Geen "gated communities"**. Grote bouwblokken of kantoorcomplexen mogen buurten niet van elkaar afscheiden. Dergelijke bouwblokken willen we doorwandelaarbaar maken en we willen de publieke functie van de openbare ruimte zoveel mogelijk vrijwaren.

- We houden bij de (her)aanleg van publieke ruimte rekening met een set aan **kwaliteitscriteria**. Kwalitatieve publieke ruimte biedt comfort aan de gebruikers: wandelcomfort, verblijfscomfort, voldoende rustpunten, zitplaatsen en toiletten, zichtkwaliteit, geen geluidsoverlast. Kwalitatieve publieke ruimte is qua schaal aangepast aan de omgeving, is mooi en aangenaam om te verblijven, biedt belevingswaarde. Kwalitatieve publieke ruimte verhoogt de (verkeers)veiligheid en beschermt tegen wisselende weersomstandigheden en vervuiling.
- We vertrekken van de **bestaande kwaliteiten en de geschiedenis van de plek** (bijvoorbeeld de integratie en versterking van het bestaande groen,...).

Inzetten op participatie

Goede **participatie** verhoogt zowel het draagvlak als de kwaliteit van projecten.

- We kiezen voor **participatie!** Niet aan het einde van de rit, maar **voldoende snel in het proces**. Wie participatie enkel op het einde toelaat, als er nog weinig of niets veranderd kan worden, veroordeelt de burger tot klagende klant in plaats van een meedenkende participant.
- Een interessante methodiek is het **“ontwerpend onderzoek”**. Hiervoor worden uiteenlopende experts en belanghebbenden samengezet: stedenbouwkundigen, architecten, verkeersdeskundigen, mensen die de geschiedenis van het gebied kennen, bewoners, eigenaars, allerlei verenigingen,... Door gebruik te maken van verschillende thematische kaarten, maquettes, driedimensionele schetsen of foto's van buitenlandse voorbeelden worden **toekomstscenario's voor de inrichting van de ruimte** in beeld gebracht, rekening houdend met verschillende meningen en belangen in de samenleving.

Handhavingsbeleid als sluitstuk

Plannen en vergunnen zijn het vertrekpunt van goede ruimtelijke ordening, handhaving het noodzakelijke sluitstuk.

- We maken werk van een **lokaal handhavingsbeleid**, met een visie en een afsprakenkader met andere handhavingspartners.

WONEN

Verschillende actoren trekken aan de alarmbel over het recht op wonen. Voor 61% van de burgemeesters en OCMW-voorzitters is **betaalbaar en kwalitatief wonen** de belangrijkste lokale uitdaging. De Vlaamse woonraad spreekt van een wooncrisis. Tegelijkertijd is er nood aan woonbeleid dat tegemoet komt aan nieuwe maatschappelijke uitdagingen. Denk aan de druk op de open ruimte of veranderende gezinssamenstellingen. Groen pleit voor een meer solide en **ambitieuze Vlaams woonbeleid**. Ook Willebroek kan mee het verschil maken.

Het lokaal bestuur zit aan de knoppen en voert de regie

Groen ziet een sterke **regie- en dienstverlenende rol** weggelegd voor het gemeentebestuur.

- We maken van het **lokaal woonoverleg** een plek voor **visievorming**. We formuleren duidelijke en ambitieuze doelstellingen. Als regisseur betrekken we van bij het begin alle lokale woonactoren (OCMW, Immokantoren, Huisvestingsdienst, Huurdersverenigingen, Eigenaars, bouwpromotoren,...). Aandacht voor de spelers op de huurmarkt is ook noodzakelijk. De verhuurders betrekken is cruciaal om de huurmarkt te versterken.
- We richten een **woonkwaliteitscel** op die grote woonprojecten integraal beoordeelt en advies geeft aan het college. Deze cel bestaat uit de betrokken diensten én externe experts. We betrekken ook actoren die kwetsbare doelgroepen vertegenwoordigen, zoals mensen in armoede of kinderen.
- We zorgen ervoor dat iedereen zijn ondersteuningsrechten kan verzilveren, zeker kwetsbare groepen die er vaak uit onwetendheid geen gebruik van maken (zie verder bij Energiezuinigheid & Woonkwaliteit).

Klimaatvriendelijk & kwaliteitsvol wonen

In het woonbeleid zit een uiterst belangrijke hefboom naar een klimaatvriendelijk Willebroek. Codewoorden zijn **kernversterking, energiezuinigheid en woonkwaliteit**.

Kernversterking: zie het hoofdstuk 'Ruimtelijke ordening'

Energiezuinigheid & Woonkwaliteit

Onze woningen behoren tot de **slechtst geïsoleerde, meest energievervlindende in Europa**. In Vlaanderen zijn ze verantwoordelijk voor bijna 15% van alle CO₂-uitstoot. Private huurwoningen zijn gemiddeld in slechtere staat dan eigenaarswoningen. Naast sociale woningen ook de private huurmarkt versterken, is een belangrijke uitdaging. Dit kan door bijvoorbeeld subsidies te voorzien voor verhuurder-huiseigenaars en/of bewoner-huurders, alsook maatregelen die *woonzekerheid* bieden voor bewoners van panden die net werden gerenoveerd en waarvan de marktwaarde is gestegen.

- IVA INNOVA speelt de rol van **rollend woningfonds**. We kopen met het fonds verwaarloosde panden aan, renoveren die of vervangen ze door nieuwbouw. De grond

blijft eigendom van de gemeente, de vernieuwde woningen worden via een systeem van erfpacht of recht van opstal aan marktconforme prijzen verkocht aan particulieren.

- We versterken de **kwaliteit van de private huurmarkt** door subsidies te voorzien voor verhuurder-huiseigenaars en/of bewoner-huurders. Duidelijke regels voorkomen dat de huurprijs na de werken disproportioneel toeneemt. Bepaal met hoeveel de huurprijs mag stijgen, of voer maximaal geldende huurprijzen in voor panden die voor het eerst op de markt worden gebracht.
- We voeren een **kwaliteitsonderzoek** van het eigen woonpatrimonium om de **woonbehoeften in kaart** te brengen.
- We zetten bij **overbewoning, huisjesmelkerij en onbewoonbaarheid** stappen tegen de huiseigenaar. De burgemeester zoekt naar een geschikte herhuisvesting, waarvan de kosten verhaald worden op de eigenaar.
- We werken een **lokaal subsidiereglement** uit als aanvulling op Vlaamse renovatiepremies.
- **We kiezen gericht voor enkele premies die voldoende hoog zijn.** Op die manier vermijden we versnippering van de middelen. De premies komen terecht bij de doelgroepen die ze echt nodig hebben. We stemmen het reglement af op woningen die passen binnen de strategie van inbreiding- of kernversterking.
- We bieden informatie op maat aan via één centraal loket, dat ook online raadpleegbaar is. Bij voorkeur richten we een uniek **woon-, water-, en energieloket** op. Burgers en verenigingen kunnen er terecht voor kosteloos eerstelijns energie-advies bij renovatie- en nieuwbouwprojecten, energie-audits, goedkope leningen voor energiebesparingsinvesteringen,...
- We zorgen ervoor dat **iedereen** zijn **ondersteuningsrechten verzilvert**, zeker kwetsbare groepen. De informatie over bestaande mogelijkheden moeten hen beter bekend zijn opdat er meer gebruik van wordt gemaakt. We werken actief drempels weg door **proactief in de wijken te gaan** ('outreaching werken'). We nemen de burger bij de hand om concrete woonvragen stap voor stap samen op te lossen ('ontzorgen').
- We maken een **thermografische kaart** van de gemeente en koppelen aan de bekendmaking van deze kaart begeleiding, een subsidiereglement en een groepsaankoop voor duurzame isolatiematerialen.
- We zetten in op een **'ontzorgingsbeleid'** door advies en intensieve begeleiding op maat te geven aan inwoners die willen renoveren maar niet weten hoe eraan te beginnen (wijk in de steigers).
- We organiseren een homeparty om woningen te scannen via **warmtecamera's**. De bewoners krijgen achteraf een technisch verslag met suggesties over energiebesparing.
- We schakelen een **energiewerker** in die huurders bezoekt die kampen met hoge energierekeningen met de bedoeling hen te overtuigen om te renoveren en gebruik te maken van de mogelijkheden die vanuit de gemeente of het Gewest worden geboden.
- We stimuleren **collectief renoveren**, organiseren een bevraging, info-vergaderingen of duiden zelf te renoveren wijken of appartementsblokken aan. We gaan sowieso voor ambitieuze en grondige renovaties. Wijkrenovaties in de Elisabethwijk in Sint-Niklaas of *Dampoort Knapt Op* zijn inspirerende voorbeelden.
- We creëren **experimenteerruimte voor innovatieve projecten** zoals *Collectief Goed* waarbij gerenoveerde woningen via een Sociaal VerhuurKantoor (SVK) worden aangeboden aan kwetsbare gezinnen. **Nieuwe wijken of woonprojecten** moeten per definitie **duurzame wijken** zijn. Goede voorbeelden zijn de wijk *Eva Lanxmeer* in Nederland of *Heizijdse Velden* in Turnhout. Betrek geïnteresseerde (kandidaat-)bewoners van bij het begin bij het ontwerp van nieuwe wijkprojecten. We nemen duurzaamheidscriteria op in de bouwvoorschriften om onze rol als sturende gemeente veel meer waar te maken.
- We ondersteunen **groepsaankopen** groene energie, isolatie-materiaal, etc
- We bestrijden **leegstand**: zie het hoofdstuk 'Ruimtelijke ordening'.

Toekomstgericht wonen

De gezinssamenstellingen veranderen, (woon)ruimte wordt steeds schaarser en tegelijkertijd worden steeds meer huizen in verkavelingswijken te groot bevonden door de eigenaars/bewoners. Daarom is het cruciaal dat het lokaal woonbeleid **toekomstgerichte woonvormen** faciliteert, initieert en ondersteunt. Opnieuw: het lokale bestuur heeft stedenbouwkundig veel touwtjes in handen en is verantwoordelijk voor het lokale woonbeleid.

Gemeenschappelijk wonen biedt een efficiënter ruimtegebruik, is milieuvriendelijker en zorgt voor een sterker sociaal weefsel. Bovendien haakt het in op de trend richting 'vermaatschappelijking van de zorg' (zie het hoofdstuk 'Sociaal beleid en (ouderen)zorg').

Er bestaan veel verschillende soorten van gemeenschappelijk wonen. Bij de verschillende vormen van 'huisdelen' wordt er samengeleefd onder één dak. Bij 'co-housing en co-wonen' worden er verschillende ruimtes met elkaar gedeeld, zoals een tuin, wasruimte, keuken,... en heeft men tegelijkertijd ook een eigen privéruimte. Een belangrijk aandachtspunt is het betrekken van verschillende kwetsbare doelgroepen. Samenwonen kan de kans op armoede verminderen omdat belangrijke kosten gedeeld kunnen worden. Groen ondersteunt de vijf bouwstenen die Samenhuizen vzw naar voor schuift om in te bedden in het lokaal beleid:

Concrete voorstellen

- We creëren een **positief klimaat** rond nabuurschap, delen en samenwerken.
- We bevestigen als gemeente ons engagement en onderteken het **charter Samenhuizen**. Beschouw het als de start van de creatie van een draagvlak, zowel bij de interne diensten, bij de burger als bij de verschillende woonactoren.
- We ondersteunen het idee achter gemeenschappelijk wonen.
- We nemen het **realiseren van één of meerdere projecten 'gemeenschappelijk wonen'** op het gemeentelijk grondgebied op in het meerjarenplan.
- We zorgen voor de **opbouw van expertise** omtrent dit thema binnen de gemeentelijke diensten of in het intergemeentelijk samenwerkingsverband IGEMO.
- **We promoten** gemeenschappelijk wonen.
- We creëren een loket waar burgers terecht kunnen met vragen over samenhuizen of co-housen. Dit kan binnen de eigen gemeentelijke diensten of via een intergemeentelijk samenwerkingsverband.
- We werken mee aan de Samenhuizendag.
- We overleggen rond samenhuizen en werk samen onderbouwde maatregelen uit.
- We stellen **duidelijke richtlijnen** op over het opsplitsen van woningen en houden rekening met gemeenschappelijk wonen bij de herziening of opmaak van een **stedenbouwkundige verordening**. Een goede afstemming tussen de verschillende diensten (ruimtelijke ordening, wonen, OCMW, wijkagenten, duurzaamheid,...) is noodzakelijk. In Gent heeft het OCMW een duidelijke afbakening gemaakt tussen 'kamerwonen' en 'kostendelend samenwonen'. In Mechelen dienen cohousingprojecten niet te beantwoorden aan de voorschriften over woonkwaliteit of het opdelen van woningen. De woonkwaliteit wordt beoordeeld op het gehele gebouw, niet op de units afzonderlijk. Elke unit heeft recht op een domicilienummer.
- We **ondersteunen of trekken een pilootproject**.
- We reserveren **gronden** specifiek voor projecten 'gemeenschappelijk wonen' zoals 'traditionele' co-housingprojecten, maar bijvoorbeeld ook voor projecten zoals 'De Living' of 'Abbeyfield'.
- We werken samen met sociale **huisvestingsmaatschappijen** en andere sociale woonactoren voor (sociale) co-housingexperimenten
- We schrijven een wedstrijd uit voor **kleinschalige gemeenschappelijke wooninitiatieven**, zoals in Sint-Niklaas.
- We onderzoeken de mogelijkheid om via **erfpacht of het Community Land Trust-principe** gronden ter beschikking te stellen als lokaal bestuur aan co-housingprojecten

(CLT werkt aan een draaiboek voor lokale besturen, voorzien eind 2017). Groen verkiest deze woonconcepten boven de traditionele sociale koopwoningen

- We ondersteunen **retrofit co-housing** projecten.
- Steeds meer **senioren** vinden in gemeenschappelijk wonen een alternatief voor een rusthuis of voor het alleen wonen wanneer de kinderen uit huis zijn of wanneer zij alleenstaand zijn. Vormen van co-housing met dienstverlening bieden een goed alternatief voor de grote rusthuizen (zie het hoofdstuk 'Sociaal beleid en (ouderen)zorg'). Ook zorgwonen kan gepromoot worden.

Betaalbaar wonen voor iedereen

Lokale besturen worden dagelijks geconfronteerd met het tekort aan degelijke, betaalbare woningen. Vooral kwetsbare groepen zijn de dupe. De Vlaamse regering is de eerste verantwoordelijke om voor oplossingen te zorgen. De gemeente kan ondertussen, binnen de bestaande regelgeving, haar beleidsruimte maximaal gebruiken.

Concrete voorstellen:

- Investeren in **sociale huurwoningen** blijft prioritair. We zetten de investeringen verder op basis van de feitelijke noden.
- Om het grondrecht op wonen voor iedereen te kunnen garanderen, moet **discriminatie** uit de woonmarkt verbannen worden. We ondertekenen als lokaal bestuur en/of vanuit het intergemeentelijk samenwerkingsverband een charter waarmee de verschillende woonactoren zich engageren om samen tegen discriminatie te strijden. Indien daar de personeelsmatige en/of financiële draagkracht voor is, kan er ook worden gewerkt met praktijktests.
- We zetten woningen van **Sociale Verhuurkantoren** in eerste instantie in voor mensen in een **zeer kwetsbare maatschappelijke positie**, en niet als kortetermijnoplossing voor het tekort op de (sociale) huurwoningmarkt. Verder wordt ook de commerciële huizenmarkt aangeboord om huizen sociaal te verhuren.
- We gaan actief op zoek naar **gronden voor sociale huisvestingsmaatschappijen** met het oog op nieuwbouw.
- We voorzien voldoende **noodwoningen** en voldoende **transitwoningen**.
- We voeren een actief grond- en pandenbeleid. Groen is geen voorstander van sociale koopwoningen. Beter is om het **sociaal woonaanbod te verhuren**. Bij het verkopen van sociale woningen vloeien publieke middelen immers éénmalig weg, terwijl bij verhuur de publieke middelen worden aangewend voor zij die het op dat moment nodig hebben.
- We hanteren een lokaal toewijzingsreglement wanneer dit het grondrecht op wonen kan versterken, zoals bijvoorbeeld voor jongeren uit de jeugdzorg, pleeggezinnen etc.
- We ondersteunen **kwetsbare groepen** bij de zoektocht naar een geschikte woning. Dit kan via een systeem van vrijwillige **woonbuddy's, die professioneel ondersteund worden**.
- We zorgen voor voldoende **Lokale Opvanginitiatieven** voor asielzoekers, naargelang de noden.
- We stimuleren een gepaste omgang van immo-kantoren met kwetsbare doelgroepen door met de immo-kantoren in overleg te gaan. We voorzien eventueel een **aanbrengr premie** wanneer zij een woning toewijzen aan een persoon die zich in een kwetsbare positie op de woonmarkt bevindt.
- Huurders verdienen een stabiele woonsituatie. Zorg voor juridische ondersteuning van zowel huurders als verhuurders. Door **juridische ondersteuning** te bieden aan de verhuurders, zorg je ervoor dat zij eerst ten rade gaan bij het lokaal bestuur alvorens bijvoorbeeld over te gaan tot uithuiszetting.
- We zetten in op het principe '**Housing First**' voor **daklozen**. Meer dan 90% langdurig daklozen blijken in staat om rechtstreeks een individuele woonst te betrekken en deze te behouden, mits intensieve begeleiding op maat. Gemeenten kunnen ondersteuning krijgen van het Housing First-Lab.

- Ten aanzien van daklozen die echt leegstaande panden **kraken**, is een repressief optreden uit den boze.

NATUUR EN MILIEU

Groen promoot de natuur en beschermt het milieu

Natuur maakt mensen gezonder en creatiever, zorgt voor een omgeving waar het goed wonen is, zwengelt de economie en werkgelegenheid aan en is de beste en goedkoopste bescherming tegen hittegolven en wateroverlast. De bescherming ervan is een hoofdzaak. Je zaagt niet aan de tak waarop je zit. Steeds meer mensen en organisaties delen dat besef. De initiatieven van onderuit zijn talrijk.

En ook steeds meer mensen genieten van die natuur in (moes)tuin, het park in de buurt. De zuurstof die we inademen, het water dat we drinken, de rust die natuur biedt zijn voor mensen van levensbelang.

Natuur verbindt mensen met elkaar: samenwerking is de succesfactor

In Willebroek zijn er mensen en organisaties die begaan zijn met de natuur. Zij zijn de partners om alle inwoners en andere (meerderheids)partijen te overtuigen om mee te werken aan een sterk en ambitieus lokaal milieu- en natuurbesluit. Het lokaal bestuur ondersteunt en zoekt een **actieve samenwerking** op met de bestaande natuur- en milieuverenigingen. Levendige co-creatie in de praktijk. Het hoeft niet over een allesomvattend strategisch plan te gaan, eerder over een stroom van projecten en acties die mensen samen opzetten.

We geven enkele voorbeelden mee:

- De zadenbib stelt gratis zaden ter beschikking. In ruil daarvoor kan de ontlener zelf zaden oogsten en deze terug binnen brengen. Zo wordt de zadenbib steeds groter en het aanbod gevarieerder. In de gemeentelijke bibliotheek
- Heel wat scholen vormen hun speelplaats om met speelgroen.
- Op nieuwe speelplekken hoeven geen peperdure speeltuintoestellen te staan. In veel gemeentes zijn er mogelijkheden om avontuurlijk speelgroen aan te leggen. Hiervoor vinden we zeker bondgenoten.
- De zorgsector werkt graag samen met natuurorganisaties, omdat een natuurlijke omgeving ook mensen geneest. We bekijken met de lokale zorgsectoren of zij willen meestappen in initiatieven waar een kruisbestuiving ontstaat tussen natuur en zorg.
- Samentuinen is een ideale manier om tuinieren te koppelen aan sociaal contact.
- Een stoeptegels uitbreken voor een straattuintje, het inplanten van de boomspiegel, gevelbegroeiing aanbrengen of groene slingers. Er is ontzettend veel mogelijk. Niet alleen het resultaat, maar ook het overleg en de samenwerking met de buurt zijn daarbij belangrijk.
- We adopteren een diersoort met je gemeente. Een zeldzaam dier waarvoor de gemeente het opneemt kan de Willebroek en haar inwoners verbinden. Aan de hand van de rode lijsten kan je samen met vrijwilligers op zoek naar een gepaste soort waarrond je een aantal acties kan opzetten.

Meer natuur- en bosgebied in elke deelgemeente

Waar veel bos is, kan de natuurwaarde ervan waarschijnlijk nog verbeteren. Waar weinig bos is, is elke bijkomende hectare winst voor de natuur. Op de meeste plaatsen resten ons vooral wat geïsoleerde bosrestanten. Die versterken we opnieuw en verbinden we met elkaar zodat grotere gehelen ontstaan waarin natuur zich kan ontwikkelen.

- Een ambitie van één vierkante meter bijkomende natuur en bos per inwoner per jaar is een minimum. Groen wil eindelijk de **Stadsbosdoelstelling** realiseren.
- We betrekken van bij het begin zo veel mogelijk mensen bij alle initiatieven voor natuur- en bosuitbreiding. Het nieuwe bos een functie te geven zoals **speelbos, geboortebos of begraafbos**, is daarom vaak een goed idee.
- De natuur wordt oordeelkundig opengesteld voor iedereen die er respectvol van wil genieten. Bepaalde delen kunnen in specifieke seizoenen afgesloten worden zodat dieren zich kunnen voortplanten.
- Niet-gebruikte gemeentegronden geven we in beheer aan **natuurverenigingen**. We geven hen ondersteuning voor de beheerwerken uit te voeren. Soms zijn de mogelijkheden verrassend: de gemeente Duffel realiseerde 2,5 ha bos in een woonuitbreidingsgebied zonder woonbehoefte, na een overleg met ruimte Vlaanderen.

De gemeente schakelt zich in binnen de gemeenschappelijke beleidsstrategie voor groene infrastructuur. Ze werkt daarvoor haar lokale beleidsstrategie uit. Op die manier kan Willebroek de promotor worden van een sterke en blijvende blauwe en groene infrastructuur.

Natuurontwikkeling in woon- en bedrijvenszones

Natuur hoort niet enkel thuis in reservaten of groene bufferstroken, maar **ook dichtbij de mensen**. Straatgroen, gevelgroen en groendaken zijn goede voorbeelden van plantengroei in woonkernen. Ze leveren schaduw als het zonnig is, bufferen water als het nat is en koelen door verdamping als het heet is.

De omgevingsvergunning, waarbij bouw- en milieuvergunningen in één procedure worden samengevat, biedt kansen om bij elke bouwaanvraag na te gaan wat de **natuurwaarde** op het perceel kan zijn waarop gebouwd of verbouwd wordt. Onze gemeente kan hiermee aan de slag door er bepalingen rond natuurbijdrage in op te leggen, net zoals de bepalingen die bestaan voor parkeerplaatsen, nokhoogtes en energieprestaties. 10% **groenblauwe infrastructuur** bij ontwikkelingen is hierbij de minimum richtlijn.

Bij grotere woonprojecten, kantoorcomplexen en voorzieningen zoals scholen, rusthuizen en ziekenhuizen kan het groene gedeelte van het project semi-publiek ingericht worden zodat de omwonenden er ook van kunnen genieten.

- We zorgen ervoor dat elke inwoner natuur kan vinden op wandelafstand. Deze normen vormen een goede leidraad om natuur dicht bij alle mensen te brengen:
- **Woongroen** moet altijd aanwezig zijn. Het heeft een esthetische functie en bepaalt mee het karakter van een woonomgeving. Woongroen moet zich zeker binnen een afstand van 150 meter van elke woning bevinden. Het bestaat in verschillende vormen: van gemeenschappelijke voortuinstroken in sociale woonwijken tot een beeldbepalende solitaire boom op een klein plantsoen.
- Binnen de 400 meter vindt iedereen **buurtgroen** van minstens 1 hectare. Buurtgroen heeft een zekere sociaal-recreatieve functie. Op deze plaatsen kunnen mensen terecht voor een

kort rustgevend verblijf in het groen. Het zijn de groene ruimten waar mensen elkaar ontmoeten, de hond uitlaten, waar ouders komen met kinderen en waar kinderen kunnen spelen. De klemtoon ligt er vooral op de rustige, stille recreatie.

- **Wijkgroen** vindt iedereen op minder dan 800 meter van zijn woonplaats. Gaat het over bossen of natuurgebied, dan voorzie je minstens 10 ha. Gaat het over parken, dan is de oppervlakte minstens 5 ha. De grotere oppervlakte biedt mogelijkheden tot een meer gevarieerde functieinvulling. Hoe gevarieerder de functies, hoe groter de bevolkingsgroep die zich richt naar dat groen om te voldoen aan een steeds diverser verwachtingspatroon. Daarom dat Groen Willebroek bijvoorbeeld de garantie wil dat het **Europaplein de functie van wijkgroen** blijft behouden.
- Groen wil ruimte voor natuur terugwinnen op asfalt. In elke gemeente liggen vele vierkante kilometer asfalt, waarvan vele onnodige stukken en veel te brede verkavelingswegen. Hier moet plaats gemaakt worden voor speelgroen, waterbuffering, robuuste plantsoenen. Vele pleintjes en plantsoenen zijn omhoog met drie of vier straten waarvan meestal één kan opgeheven worden om het plantsoenen uit te breiden.
- Vaak staan bloemplantbakken als verkeersremmers de straat te verrommelen. Groen wil deze zoveel mogelijk uit de straten weghalen en ze vervangen door mooie duurzame onderhoudsarme plantvakken.

Verstandig openbaar groenbeheer zorgt voor meer biodiversiteit

Waar vinden kleine en grotere planten en dieren hun gading? In een gemillimeterd parkgazon of een gevarieerd grasland? Kortgeschoren straatbomen of mooi uitgegroeide kruinen met bloemen en vruchten?

Groen wil in elke gemeente de visie over Harmonisch Park- en Groenbeheer van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) toepassen en zo het **beheer van parken en openbaar groen verduurzamen**. De juiste combinatiekeuze van bomen, heesters en kruidachtigen stimuleert de biodiversiteit en brengt afwisseling en kleur in het openbaar groen. Bomen moeten voldoende ruimte krijgen, zowel onder de grond als voor de groei van hun kruin. Daardoor voorkomen we intense snoeiwerken. Het maaibeheer is zorgvuldig opgebouwd zodat het praktische gebruik en de ecologische waarde met elkaar verzoend worden.

Ruimte voor water zowel buiten als binnen de woonkernen

Waterellende bij hevige stortbuien kunnen we vermijden als we voldoende ruimte geven voor waterbuffering. In de bekende overstroombare beek- en riviervalleien of andere natuurlijke **waterbuffergebieden** bijbouwen, is niet wenselijk. Op vele plaatsen kan waterbuffercapaciteit samen gaan met natuurontwikkeling. Die plaatsen kunnen ook stiltegebieden zijn. We kunnen met andere woorden van de nood een deugd maken door verschillende voordelen te koppelen aan noodzakelijke ingrepen voor waterbuffering. Over de link met de klimaatverandering vind je meer in het hoofdstuk 'Klimaat en energie'.

In woonkernen gaan we inventief om met het water dat uit de hemel valt. We hergebruiken het en bufferen **ook in open grachten of door een ruime ondiepe wadi aan te leggen in een buurtparkje**. Zelfs publieke pleinen kunnen zo ontworpen worden dat ze in hoogste nood het water verzamelen. Beter daar dan in ieders woonkamer, keuken en kelder. Het is mogelijk om een woonwijk zo te bouwen dat alle neerslag op het terrein zelf blijft dankzij een doorgedreven toepassing van hergebruik, buffering en infiltratie.

De meeste gemeenten zijn goed gevorderd met de **riolering en waterzuivering** op hun grondgebied. Maar we mogen niet tevreden zijn met een hoog percentage. De laatste percenten zijn de moeilijkste. De Europese kaderrichtlijn water verplicht Vlaanderen om tegen 2027 95% van de gezinnen aangesloten is op het rioleringsnetwerk. Alle cijfers wijzen er op dat we die doelstellingen niet zullen halen: de zuiveringsgraad voor Vlaanderen lag medio 2017 op 83,16%. Aan het huidige investeringsritme zullen we de doelstelling niet tijdig halen. Hiermee zou met andere woorden ook de 'goede waterkwaliteit' in de meeste gemeenten niet gegarandeerd zijn. Er is dus een tempoversnelling nodig. Bovendien is de **ontdubbeling van de waterafvoer** (hemelwater en vuil water) pas effectief als het volledig is gerealiseerd. Het gemeentebestuur moet hiervoor extra aandacht hebben, voldoende middelen voorzien en een goede planning opmaken.

- We vernieuwen enkel een straat als ook de riolering tegelijkertijd aangepakt wordt.
- Zet opnieuw in op open afvoersystemen voor hemelwater (zoals grachten) waar het mogelijk is.
- We subsidiëren Individuele behandeling van afvalwater en geven daarbij ook de voorkeur aan open watersystemen of plaatsen ze zelf vanuit het gemeentebestuur of vanuit de intercommunale voor rioolbeheer.
- We ondersteunen ook de inwoners die hun afvoer moeten ontdubbelen. En controleren vooral bij nieuwbouw én renovatieprojecten dat de ontdubbelde afvoer correct is aangesloten.

Een '**waterneutrale wijk**' is mogelijk. Alle hemelwater wordt er ofwel gebruikt ofwel geïnfiltreerd in de bodem binnen de wijk. Er moet geen hemelwater afgevoerd worden. Regenwater is een gratis grondstof. Ons gemiddeld drinkwaterverbruik is 110 liter per gezin per dag. Voor slechts de helft van dit waterverbruik is drinkwaterkwaliteit nodig. Voor de was, het toilet of het begieten van de tuin kan gemakkelijk overgeschakeld worden op andere waterbronnen zoals de regenwaterput. Er is dus nog zeer veel ruimte voor **waterbesparende maatregelen**.

Gezond en zonder gif

Groen wil een **onmiddellijke stop op herbicidengebruik** bij gemeentelijke diensten. Vanaf 1 januari 2015 geldt een verbod op gebruik van pesticiden (herbiciden voornamelijk om onkruid te verdelgen). De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) publiceerde een rapport Pesticidenreductie bij openbare besturen 2015. Met uitzondering van 87 gemeenten die een nulgebruik rapporteerden, gebruikten alle openbare besturen in 2015 pesticiden. 198 gemeenten en 22 andere openbare dienstverleners vroegen een afwijking aan van de verplichting tot nulgebruik.

Groen wil de volgende stap zetten naar de **volledige afbouw van pesticidengebruik** door het gebruik bij particulieren te reduceren en de promotie van de agro-ecologische landbouw.

- We geven mensen de kansen om zelf groenten en fruit te kweken door de ontwikkeling van volkstuinjes.
- We stimuleren ook agro-ecologische en duurzame landbouw (stadslandbouw, hoefwinkels, biolandbouw, enz.).
- We gaan voor eetbaar groen in de straat. De sierplant kan een bessenstruik worden, de grondbedekker een aardbeienplant, de tropische parkboom een perelaar.

Zuivere lucht wordt helaas zeldzaam. De luchtkwaliteit in Vlaanderen en Brussel scoort globaal niet goed. Concrete lokale ingrepen kunnen zorgen voor een betere luchtkwaliteit.

Ambitieuze beleidskader

Om dit alles consequent te realiseren is het noodzakelijk dat een gemeentelijke dienst 'omgeving' voldoende bemand is. **Klimaatdoelstellingen, energietransitie, duurzaam bouwen, ruimtelijk beleid en duurzame mobiliteit zijn dermate verweven** met elkaar dat de gemeente het best geschikte niveau is om ze in één beleidsvisie toe te passen.

Het spreekt voor zich dat Groen de bestaande wettelijke milieunormen consequent toegepast wil zien in Willebroek. Op vele vlakken is het vandaag mogelijk om beter te doen. Daar moeten Europese normen en de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) richtinggevend zijn voor het lokale beleid.

AFVAL

Slim omgaan met **afval** is een absolute noodzaak voor een **klimaatvriendelijk Willebroek**. Groen wil het voortouw nemen in de transitie van een **lineaire naar een circulaire economie**. Ons lokaal bestuur speelt hierin een belangrijke rol.

We kampen daarnaast met heel wat andere uitdagingen op vlak van afval. Denk aan **zwerfvuil, slukstorten** of de verhoging van het aandeel **recyclage**. Met het Uitvoeringsplan voor Huishoudelijk Afval en Gelijkaardig Bedrijfsafval tekende de Vlaamse overheid de krijtlijnen uit voor het afvalbeleid van 2016 tot 2022. Dit plan is onvoldoende ambitieus, maar scheidt wel het regelgevend kader. Lokale besturen krijgen een sleutelrol toebedeeld. We kiezen voor een **zo hoog mogelijk ambitieniveau** om van Willebroek een propere, klimaatvriendelijke gemeente te maken en zo ook een aanjager te zijn voor bovenlokale overheden.

Afvalbeperking & preventie

Afval voorkomen blijft de meest milieuvriendelijke keuze. Als lokale overheid sta je het dichtst bij de burger, de lokale ondernemers, de organisatoren van evenementen, de scholen.

Concrete voorstellen:

Ten aanzien van **burgers**

- We verspreiden gratis **stickers om reclaimedrukwerk te weigeren** (met een vrije keuze voor burgers om informatieve bladen al dan niet te ontvangen). Neem de ongewenste verspreiding van reclaimedrukwerk op in de GAS-reglementering.
- Elk kind is goed voor 1 ton luiers. We voeren een campagne om **herbruikbare luiers** te promoten. Hieraan koppelen we een premie voor wasbare luiers. We zorgen ervoor dat de gemeentelijke crèches het werken met wasbare luiers minstens toelaten en/of het gebruik hiervan stimuleren door bijvoorbeeld een wasdienst via de crèche aan te bieden.
- We stimuleren **thuiscomposter**. Bijvoorbeeld door een kringloopkracht in te schakelen. Vrijwilligers krijgen een opleiding en gaan bij mensen thuis om hen wegwijs te maken in afvalarm tuinieren. Zij kunnen bijvoorbeeld ook een sessie geven op de lagere school,...
- We richten **compostpaviljoentjes** in zoals in Maldegem. De terreintjes met compostbakken liggen in dichtbevolkt gebied en zijn niet bereikbaar met de wagen. Ze zijn vooral bedoeld voor de bewoners van de nabijgelegen huizen en appartementen (die vaak niet de mogelijkheid hebben om zelf te composteren). Het compost wordt gratis uitgedeeld aan de bewoners die hun composteerbaar afval aanleveren. De paviljoentjes zijn een goede zaak voor het milieu en creëren een laagdrempelige sociale ontmoetingsplaats. Bovendien kost de inrichting en uitbating van de compostpaviljoentjes minder dan de klassieke verwerking.
- We voeren een kippensubsidie in, waarmee je de inwoners stimuleert om **kippen** te houden en zo aan afvalbeperking te doen.
- We richten een **uitleendienst** in of breiden de bestaande verder uit, bijvoorbeeld met huishoudelijk gereedschap zoals een boormachine, een grasmachine etc.

Ten aanzien van **lokale ondernemers, handelaars en marktkramers**

- We steunen handelaars en marktkramers om af te zien van **plastic zakken** en steun de consumenten om verpakkingsvrij te winkelen. De gemeente kan voorzien in herbruikbare draagtassen met de branding van de gemeente, zodat de mensen een alternatief hebben voor wegwerpzakken
- We dringen **voedselverspilling** terug - zie het hoofdstuk 'Voeding en landbouw'.

- **Bouwmaterialen** vormen een grote afvalstroom. Het hergebruik blijft nog erg beperkt. Online bestaan er fora om materialen uit te wisselen, maar een fysiek uitwisselpunt is er nog niet. We bekijken binnen onze gemeente of regio waar en onder welke modaliteiten zo'n bouwmaterialpunt tot stand kan komen.

Ten aanzien van **organisatoren van evenementen**

- We voeren een **duurzaam, ecologisch evenementenbeleid**. Voor grote evenementen vragen we een afvalplan als voorwaarde voor een toelating. We ondersteunen desgewenst de organisatoren bij de opmaak van het plan. We verhogen project- en evenementensubsidies voor middelgrote en kleinere evenementen gradueel naargelang de duurzaamheidsgraad. We stellen voor deze kleinere evenementen gratis herbruikbare bekertjes en afvaleilanden ter beschikking.
- We lanceren een tijdelijke **projectsubsidie** voor een **afvalarm evenement**.
- Ten aanzien van **scholen**
- We vragen scholen in het schoolreglement een bepaling op te nemen dat leerlingen enkel **herbruikbare verpakking** mogen meenemen voor het middagmaal. We sporen hen via een charter aan om drankautomaten door gezonde, goedkope en afvalarme alternatieven (bijv. waterkannen) te vervangen.

Recycleren

We zullen burgers aanmoedigen om zo weinig mogelijk afval te produceren is de eerste prioriteit, **recyclage aanmoedigen** de tweede. Daarbij houden we rekening met een veranderende en diverse samenleving. Mensen gaan bijvoorbeeld steeds compacter wonen of bezitten geen wagen.

We stimuleren recyclage via **tarifiering**

- We kiezen in elke vorm van afvalophaling voor **gedifferentieerde tarieven** ('Diftar'). Zo wordt het principe van 'de vervuiler betaalt' in de praktijk gebracht. Wie zorgvuldig sorteert en zo weinig mogelijk afval produceert, wordt daar financieel voor beloond. We blijven werken met persoonlijke afvalcontainers die automatisch berekenen hoeveel kilogram afval er wordt aangeboden. Het tarief kan zowel bepaald worden op basis van gewicht als op basis van het volume, afhankelijk van het soort afval. Maar een focus op voorkoming en recyclage van afval moet mogelijk maken dat de vaste verwerkingskosten dalen.
- We voeren ter aanvulling een flankerend beleid naar **maatschappelijk kwetsbare groepen**. We stellen bijvoorbeeld een bepaald ophaalkrediet voor containerse en aantal PMD-zakken gratis ter beschikking van kwetsbare doelgroepen zoals OCMW-cliënten, mensen met een beperkt gezinsinkomen,... en dit afhankelijk van de gezinsgrootte.
- We maken **recyclage** voor meer mensen mogelijk
- Het klassieke recyclagepark richt zich op een gezin met een eigen wagen. We richten mobiele containerparken in. Zo kunnen ook **mensen zonder wagen** hun afval deponeren in de eigen buurt. We zorgen voor variatie in de afvalstromen die ingezameld worden.
- Voor **appartementsbewoners** heeft men in Gent het systeem van sorteerpunten en in Antwerpen de sorteerstraatjes geïnstalleerd. Appartementsbewoners, die vaak niet over een buitenruimte beschikken, kunnen zo sneller hun afval deponeren. Bewoners kunnen de afvalklep openen met een gepersonaliseerde kaart die meteen de prijs berekent. De ondergrondse containers worden geleidigd zodra ze vol zijn. Het gaat over de afvalstromen rest, gft, pmd, glas, papier en karton.
- Optimaliseer bestaande recyclagemanieren
- Vlaanderen legt niet aan elke gemeente een verplichting op om een **GFT-ophaling** in te richten. Als lokaal bestuur (in Vlaanderen) kunnen we beslissen om in meer wijken GFT-ophaling te voorzien. We combineren dit met stimulansen voor thuiscomposterende, voor het

houden van kippen,... We maken voor echt afgelegen huizen en wijken een afweging tussen de afvalwinst en de klimaatlast die de vuilniswagen veroorzaakt.

- We zorgen voor een eerlijke en duurzame **textielinzameling**.
- We initiëren **collectieve recycling door bedrijven**.
- In het Uitvoeringsplan 2016-2022 staat dat lokale besturen **proefprojecten** kunnen opzetten rond de collectieve inzameling van selectieve fracties op een bedrijventerrein. Dit zorgt voor milieuwinst en een goedkopere want efficiëntere logistiek. Start samen met de uitbaters van het bedrijventerrein een project op en zorg voor een vlotte service. Vermijd zo dat individuele bedrijven kleine hoeveelheden van selectieve stromen bij het restafval gooien.

Zwerfvuil & sluikstorten

Zwerfvuil en sluikstorten terugdringen blijft een grote uitdaging. Enkel een geïntegreerde aanpak werpt vruchten af. We sensibiliseren (preventief), lossen de problemen concreet op (curatief) en voeren tot slot een handhavingsbeleid (repressief).

- Preventief: **sensibiliseer**, betrek de bevolking en organiseer of ondersteun plaatselijke acties.
- We sluiten ons aan bij de **Statiegeldalliantie**, die als bedoeling heeft statiegeld op drankverpakking in te voeren. Op die manier kan het aandeel van blik en pet-flessen in het zwerfvuil (goed voor +/- 40%) aanzienlijk worden teruggedrongen.
- We ontwikkelen een **peter- en metersysteem**. Deze inwoners gaan regelmatig zwerfvuil rapen en worden ondersteund door de milieudienst. We voorzien in uitrusting, zorgen voor een cadeaubon en zetten de meters en peters jaarlijks in de bloemetjes. We plaatsen borden met 'hier hebben we net opgeruimd, hou het netjes'.
- We organiseren een **wedstrijd**. Dat kan op het niveau van de afvalintercommunale (wedstrijd voor jeugdbewegingen), maar ook bijvoorbeeld op straatniveau, zoals 'De Schoonste Straat' in Mechelen.
- We werken een reglement uit voor verenigingen, een groep burgers,... die een **zwerfvuilactie** willen ondernemen.
- We voeren een **beloningssysteem** in voor mensen die actie ondernemen om zwerfvuil terug te dringen. In Hemiksem werd de Gaby (de 'gemeentelijke administratieve beloning) in het leven geroepen. Elke maand maakt de jury (voorzitter milieuraad, stedenbouwkundig ambtenaar en milieuambtenaar) een selectie, waaruit de winnaar wordt geloot. Die persoon ontvangt een waardebon voor de lokale handelaars.
- Voorzie voldoende afvaleilanden bij alle gebouwen in gemeentelijk beheer. Voorzie aan elke ingang van een gemeentelijk gebouw een plaats om sigarettenpeuken te deponeren
- **Curatief**: we brengen het aantal en de plaats van **vuilnisbakken** in kaart en evalueren kritisch. Meer vuilnisbakken leiden niet altijd tot minder zwerfvuil. De mate waarin sociale controle mogelijk is, speelt een belangrijke rol.
- **Repressief**: er is nog steeds een groot gevoel van straffeloosheid als het gaat over zwerfvuil en sluikstorten. Je kan enkele repressieve acties ondernemen
- Maak gebruik van **GAS-boete voor sluikstorters**. Andere regels die bestraft kunnen worden met een GAS-boete zijn de verplichting voor uitbaters om een vuilnisbak te zetten en de vloer 10 meter rond hun uitbating proper te houden (bijv. peuken), een verbod op flyeren of het uitdelen van gadgets zonder toelating.
- Overweeg op **sluikstorthotspots** de plaatsing van camera's.

Afvalintercommunales als aanjager van de circulaire economie

Groen Willebroek wil zoveel mogelijk producten en grondstoffen hergebruiken en zo weinig mogelijk waarde vernietigen. **Afvalintercommunales kunnen de motor zijn in de lokale transitie naar een circulaire economie.** Tussen 2019 en 2024 moeten veel afvalintercommunales verlengd worden. We grijpen deze verlenging aan om de circulaire ambities op te nemen in de visie en doelstellingen. Door van onderuit het voortouw te nemen kunnen we ook bovenlokale overheden aanjagen om voluit in te zetten op de transitie richting circulaire economie.

Concrete voorstellen:

- We laten als lokaal bestuur in de nieuwe **beheersovereenkomst met de afvalintercommunale** als voorwaarde opnemen dat de afvalintercommunale een **voortrekkersrol** inneemt in de **transitie naar de circulaire economie**.
- We nemen in de nieuwe beleidsplannen van de afvalintercommunales op dat de deelnemende lokale besturen de intercommunale niet louter financieren in functie van de hoeveelheid verwerkt afval. Maak een deel van de **vergoeding afhankelijk van andere doelstellingen**. Twee doelstellingen kunnen zijn: **restafval verminderen en een deel van het afval terug inzetbaar stellen**. De ambities in het Uitvoeringsplan voor Huishoudelijk Afval en Vergelijkbaar Bedrijfsafval 2016 - 2022 gaan niet ver genoeg. **We scherpen de doelstellingen met betrekking tot de hoeveel restafval per inwoner per gemeente aan met 20%**. Op die manier wil Groen een duidelijke keuze maken voor een afvalarme, circulaire economie.
- We bouwen als afvalintercommunale expertise op met betrekking tot 'performance-based'-contracten voor **duurzame overheidsaankopen**, adviseren de aankoopdiensten van de gemeenten en organiseren groepsaankopen (bijvoorbeeld verlichting voor gemeentelijke gebouwen).
- We gaan als afvalintercommunale samenwerkingsverbanden aan met de lokale **kringwinkels** voor hergebruik van grondstoffen voor het vervaardigen van nieuwe spullen.
- Andere voorstellen over circulaire economie vind je in het hoofdstuk 'Lokale economie'.

VOEDING EN LANDBOUW

Groen wil dat kwaliteitsvol en gezond voedsel toegankelijk is voor iedereen. De landbouwer heeft daarbij recht op een eerlijke prijs voor zijn product en de planeet moet zo weinig mogelijk belast worden. Dit komt de consument, de landbouwer en de planeet ten goede. De sleutels voor de omslag naar een duurzaam voedsel- en landbouwbeleid liggen vaak bovenlokaal, maar de omslag kan lokaal mee ondersteund worden. We spelen daarbij in op de groeiende onderstroom naar **meer lokaal, diverser en gezonder voedsel**.

Neem een voortrekkersrol op

Een Willebroeks bestuur met klimaatambitie werkt een **integraal voedsel- en landbouwbeleid** uit. Door diverse partners en actoren te betrekken en te ondersteunen, creëren we een breed draagvlak voor een duurzamere voedsel- en landbouwstrategie. Inwoners worden geprikkeld om duurzame voedingskeuzes te maken, landbouwers krijgen een beter toekomstperspectief.

- Een lokale voedselstrategie laat gemeenten via een **integrale en gecoördineerde aanpak** vooruitgang boeken. Het lokale bestuur kan een verbindende rol spelen tussen alle betrokkenen.
- We zetten in op gezonde en duurzame voeding door verbeterde gunningsprocedures en **slimme bestekken** te gebruiken voor grootkeukens in scholen, woonzorgcentra, kantines,... We stappen over op duurzame catering. We starten een referterevolutie, zeker in scholen want #gezondbegonnenhalfgewonnen. We organiseren (school-)fruit. We garanderen een vegetarische optie voor wie wil en gaan in gesprek met bedrijfskantines en andere privé-actoren.
- Door aandacht te schenken aan **minder vlees** eten, kan de gemeente tegelijkertijd werken aan haar klimaatbeleid en gezondheidsbeleid. We worden een 'Donderdag Veggiedag'-gemeente en organiseren 'de langste veggietafel' , nemen een veggie-kooktip op in het gemeentelijk informatieblad en bieden op gemeentelijke evenementen (alleen) vegetarische hapjes.
- We pakken **voedseloverschotten** aan. Jaarlijks gaat in Vlaanderen ongeveer 2 miljoen ton voedsel verloren (inclusief nevenstromen, het niet-eetbare gedeelte van een voedselproduct). Er is nood aan een bovenlokaal kader, maar ondertussen kunnen we lokaal al aan de slag:
 - we bieden via de communicatiekanalen concrete tips aan over hoe voedselverspilling tegen te gaan;
 - we introduceren 'restorestjes' zodat klanten voedselresten mee naar huis kunnen nemen;
 - we maken de link tussen tussen supermarkten en andere spelers in de voedingsindustrie enerzijds, en sociale organisaties anderzijds. In Gent zette men het project Foodsavers op. Je kan als OCMW ook intekenen op de Schenkingsbeurs van Komosie. In Willebroek zetten we in op een sociale kruidenier.

Duurzaam grondbeheer

Verpaarding, vertuining, oneigenlijke economische activiteiten in landbouwgebied en de aanhoudende verkavelingsdruk zetten de bestaande landbouwgrond onder druk. Bovendien sneuvelen kilometers hagen, houtkanten en perceelsranden onder druk van de intensivering van de landbouw. Als landschapsregisseur is er een belangrijke rol weggelegd voor de Regionale

Landschappen. Lokale besturen kunnen via hun gemeentelijk vertegenwoordiger in de algemene vergadering deze ambitie naar voren schuiven.

- We verankeren het principe van **zuinig ruimtegebruik** via een doorgedreven **vergunningen- en grondenbeleid**. Op die manier roepen we de verdere **verrommeling van het platteland** een halt toe. (zie ook het hoofdstuk 'Ruimtelijke ordening').
- In heel wat gemeenten liggen **ongebruikte percelen** die eigendom zijn van de gemeente, de kerkfabriek of het OCMW. Onderzoek of je deze ter beschikking kan stellen van lokale korte keten-initiatieven. Dit kan in eigen beheer, via een overheidsopdracht waarin specifieke beheerscriteria worden opgenomen volgens het lastenboek voor biologische productie, zoals bijvoorbeeld gebruik van organische mest en engagement voor lokale afzet.
- Een tweede optie is de grond verkopen aan of ter beschikking stellen van 'De Landgenoten' (eventueel via systeem van erfpacht). Deze organisatie investeert in grond die over generaties heen gebruikt kan worden voor biologische landbouw. Ze is ook de geschikte partner om samen een duurzaam **bestemmingsbeleid uit te werken voor de gemeente**.
- De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) kan **beheerovereenkomsten** afsluiten met landbouwers. Via deze overeenkomst worden landbouwers mee ingeschakeld als goede beheerders van het landschap. Landbouwers werken zo mee aan het inperken van wateroverlast of zorgen voor natuurherstel door het aanleggen van poelen, hagen of bloemenstroken op hun percelen. Een gecoördineerde aanpak voor deze beheerovereenkomsten is doorslaggevend voor het succes ervan. De ruimtelijke samenhang is cruciaal om de doelstellingen te bereiken. De middelen voor die maatregelen worden best gebiedsgericht en geclusterd ingezet in gebieden met een hoog ecologisch potentieel. Het lokaal bestuur kan in samenwerking met het Regionaal Landschap een netwerk- en regisseursfunctie opnemen.
- **We ondersteunen verschillende landbouwmodellen en gediversifieerde landbouwactiviteiten.** Onze landbouw lijdt aan **overdreven intensivering en specialisatie**. De competitiviteit wordt eindeloos opgedreven. Dat leidt tot een spiraal van overproductie en prijsdalingen. Omwille van efficiëntie en kostenreductie richten steeds meer bedrijven zich tot één of twee teelten of gewassen. Een beperkt aantal teelten en gewassen wordt op relatief grote schaal geproduceerd. Een uniformisering van de geproduceerde soorten heeft tot gevolg dat boeren moeten concurreren met goedkopere producenten uit het buitenland. Een lastige concurrentiestrijd, aangezien grondprijzen en arbeidskosten in ons land veel hoger liggen. Groen wil landbouwers steunen bij de overgang naar **onafhankelijke modellen die lokale, duurzame en kwaliteitsvolle producten centraal stellen**.
- De verweving van natuur en landbouw in **agro-ecologie** creëert vele nieuwe kansen. De Regionale Landschappen, de provincie en de boerenorganisaties kunnen een belangrijke rol spelen door in gesprek te gaan met de landbouwers, hen te begeleiden, subsidies aan te vragen etc.
- De sterke graad van verstedelijking biedt in Vlaanderen belangrijke kansen voor de **korte ketenlandbouw**.
- We voorzien logistieke ondersteuning voor bottom-up initiatieven zoals voedselteams, vlees- en groentepakketten of -abonnementen,...
- We gaan na of er in de rekken van lokale handelaars of supermarkten al lokale **streekproducten** worden verkocht. We brengen handelaars en producenten samen op een klimaatlunch en onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. Zo kunnen streekbieren verkocht worden in de lokale horecazaken en kunnen restauranthouders ingrediënten afnemen van de lokale boer. We betrekken zeker ook de grote ketens (bijv. Delhaize voorziet ruimte voor lokale producten).
- We organiseren een boerenmarkt (zie verder).
- We maken de verdeling van lokale voeding zichtbaar door de afkomst op ludieke en informele wijze zichtbaar te maken in restaurants en winkels. We organiseren campagnes rond de keten, voer acties op scholen en bij de horeca,... We geven kantines en horeca die een duurzaam voedselbeheer hebben een 'good food label'.
- We ondersteunen vernieuwende en diverse vormen van **stadslandbouw en -tuinieren**. Er is veel ongebruikt korte keten-potentieel: een kwart van het landbouwareaal en van de

landbouwbedrijven ligt in een stadsgewest. Stadslandbouw en -tuinieren heeft vele mogelijke vormen: hightech verticale serres, Community Supported Agriculture, warme tuinen, school- of volkstuintjes, een zorgboerderij, ...

- We stimuleren **moestuineren** in privétuinen. We informeren burgers over de verschillende initiatieven en faciliteren evenementen van organisaties die moestuinieren in de buurt mogelijk maken. Velt vzw biedt heel wat informatie en de Vlaamse overheid biedt allerlei campagnemateriaal om de inwoners te sensibiliseren over het gebruik van pesticiden in de tuin.
- We maken ruimte voor en ondersteunen **volkstuinten**. Volkstuinen hebben ook een belangrijke sociale functie. Ze zijn een ontmoetingsplaats voor verschillende generaties en culturen en stimuleren de sociale cohesie in je buurt. Velt vzw ondersteunt gemeenten die samentuinprojecten willen opstarten.
- We ondersteunen gediversifieerde landbouwactiviteiten. Steeds meer boeren halen een aanvullend inkomen uit **verbredingsactiviteiten** die niet rechtstreeks te maken hebben met de productieactiviteit. Zo'n 20 à 25% van alle producenten oefent minstens één verbredingsactiviteit uit. Inzetten op zo'n activiteiten is vaak goed voor milieu én landbouw:
- We promoten beheerovereenkomsten met landbouwers in functie van natuur, milieu en landschap en ondersteunen landbouwers bij aanvragen
- We stimuleren **hoeveverkoop** als korte ketenproducent zoals hierboven beschreven. We promoten ook de mogelijkheden om Vlaamse en provinciale **subsidies** te verkrijgen.
- We betrekken boeren en lokale ambachtstlui in het toerismebeleid in samenwerking met de provincie en de Regionale Landschappen via promotie van streekproducten, hoevetoerisme (hoevehotels, -winkels en -cafés) en ambachtstoerisme. We voorzien in **fiets- en wandelstopplaatsen bij hoeves en ateliers**, en vermeldingen in toeristische brochures.
- We organiseren en ondersteunen de boerenmarkt waarop boeren uit de buurt hun producten rechtstreeks aan de consument kunnen verkopen.
- Een goed (lokaal) **vergunningsbeleid** is cruciaal om ervoor te zorgen dat landbouw en leefmilieu op een positieve manier op elkaar kunnen inhaken. Daarnaast zijn ook handhaving en inspraak of **participatie van de burgers** belangrijke factoren om te komen tot een duurzaam grondbeheer.
- De komst van grote landbouwbedrijven zorgt vaak voor ongerustheid bij de bevolking. Bij dossiers die een voldoende grote impact hebben op het leefmilieu binnen de stad of gemeente kan de **milieuraad** gevraagd worden om een advies te verlenen. Vermijd echter dat elk klein individueel dossier voorwerp van discussie wordt op de milieuraad.
- Een belangrijk sluitstuk van een goed vergunningsbeleid is een sterk uitgebouwd **handhavingsbeleid**. We investeren hierin als lokaal bestuur zodat het beleid effectief wordt nageleefd.